

Маруся (скорочено)

Марко Вовчок

Марко Вовчок

Маруся

Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Те, що я розповім, діялося давним-давно на Україні. Це мені оповіла дуже стара бабуся.

Давним-давно на Україні стояв хутір. В хуторі жив козак Данило Чабан із жінкою та дітьми. Хутір був дуже гарний і перейшов Данилові у спадок. Цей хутір розкинувся між степом та лісом, річкою та лукою, горою й долиною. Літнього ранку, коли сходило сонце, тут було дуже красиво. А який був красивий вечір, коли зорі висипали на небо. Крім цієї краси було ще добре сусідство хороших людей козацького роду.

Кожного свята або Чабани вибиралися у гості, або до них приходили гості. На хуторі життя було дуже гарне, ніхто не хотів його міняти. Але життя не завжди рівний і гладкий шлях.

І от по Україні почали діятися негарні речі: всякі вороги линули до неї і шматували її. За Богдана Хмельницького Україна немов відпочила, але після його смерті знов настала розруха. Хто стояв за великоросів, хто за поляків, хто за приятельство з татарами.

II

Одного вечора зібралися гості у Данила Чабана. Усіх огорнули одні й ті самі думки. Зрідка зверталися до Андрія Крука з запитанням про місто Чигирин, котре він добре знав. Жіноцтво шептало про всякі січі, про спалені міста, зруйновані села, про полеглих у січі людей. Жінки плакали. Діти теж притихли, не пустували.

Надворі було темно, й у хаті стало тихо-тихо. Раптом хтось постукав у віконце. Подорожній втомлений чоловік просив дозволу відпочити. Господар дозволив, і в хату зайшла велетенська людська постать. Цей височезний на зріст чоловік був струнким і гнучким, мав засмалене суворе обличчя з вогняними очима, чулість та обачність до всього і zarazом вільний, безпечний спокій. Мандрівця посадили і почастували.

Мандрівець визначався простотою, і скромністю, і доброчинністю, і звичайністю. Якщо й вів розмову, то все про справи спільні, що всіх тоді цікавили й хвилювали: про вороже грабіжництво, руйнування і спустошення України, про грабежі та гвалти, які він бачив дорогою; спитав господаря, чи тихо поки що у них і чи безпечні окружні дороги. Ніхто не турбував подорожнього запитаннями. Чоловік мав шрамище на всю щоку, від горбатого носа до сторожкого вуха.

Подорожній почав описувати недавні битви. Раптом різко пролунали два постріли з пістоля звідкілясь зі степової далечини, і знову настала тиша.

Тим часом жінки почали прощатися і розходитися. З гостей лишилися тільки Андрій Крук та Семен Ворошило.

III

Подорожній запитав, як добратися до Чигирина. Господар відповів, що тяжко, скрізь польські ватаги. Мандрівець признався, що він посол в Чигирин із Січі. Усі шляхи були перекриті, але його не лякали труднощі. Потрібно було пробратися до Петра Дорошенка. Раптом гість зустрівся з утопленими в нього очима, немов двома величезними діамантами. Очі ці сяли з темного неосвітленого кутка хати, і січовик розглядів там ставну постать дівчинки, що ніби застигла. Це була дочка господаря Маруся. Це була справжня дівчина українка, з темними оксамитними бровами, з засмаленими щічками, у вишитій сорочці з широкими рукавами, у синій запасці й у червоному поясі. Густе біляве волосся заплетене у коси, і в косах трохи було кучеряве та лисніло, як шовк. На голові був вінок із квіток.

Батько наказав дівчині нікому не розказувати те, що вона почула. Раптом почувся тупіт копит. Господар, сказав, що діло пропало. Тоді хутко господар наказав козакам "спати", жінці – щось шити. А січовикові сказав, що знає вихід у степ.

В одну мить Андрій Крук та Семен Ворошило лежали на лавках і спали завидним сном, хазяйка сиділа над роботою, Маруся теж. Данило з січовиком швидко переступили темні сіни, відчинили й зачинили за собою двері у світлицю.

*Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.
Авторські права на переказ належать Укрлібу.*

IV

Тим часом ватага пригналася і мало не скинула двері з одвірків. Ватага чужоземних солдатів вдерлася до хати й з галасом та гамом кинулася нищпорити по всіх кутках. Господиня, зібравши коло себе малу дітвору, стояла осторонь і байдуже дивилася, як усе хазяйське добро били й нищили.

Андрія Крука і Семена Ворошила будили, питали де господар. Господиня сказала, що господар пішов зранку до приятеля. Крука, потім Ворошила вдарили нагаєм. Крук і Ворошило казали, що прийшли купувати волів. Козаків уже хотіли пов'язати, коли до хати раптом вступив Данило. Його запитали, де бунтівник-запорожець. Данило був спокійним і сказав, що не знає ніякого запорожця. Господині наказали готувати їсти, бо офіцери були голодні. А вона шукала очима Марусі й тепер лише примітила, що дівчина непомітно зникла під час метушні.

V

Маруся спішно випорснула з хати у ніч. Чекала, поки перестане колотитися серце. Раптом перед нею виросла здоровенна постать січовика. Марусине серце радісно затремтіло. Січовик не бачив її і пішов до виходу з саду на річку. Маруся пробиралася й собі слідом за січовиком. Так обоє перейшли вони через увесь сад і опинилися коло

річки.

Тут січовик почув позад себе дитячий тихий голосок і в ту ж мить почув дотик дитячих ніжних рученят. Дівчинка сказала, що може допомогти. В степу стоїть батьків віз із сіном, з волами. Січовик ляже у сіно і дівчинка відвезе його до Книшевого хутора, там є річка, а за нею – чигиринська сила.

Рука об руку вони почали пробиратися берегом. Маруся розпочала розповідати казку. Жив собі козак і віддав свою дочку заміж. Козачці не до душі був молодий, але вона покорила батькові. Дім молодого стояв серед густого лісу, шляхів не було. Тяжко зажурилася молода. Їй не треба було розкошів, а заманулося їй довідатися, куди це чоловік її щовечора їздить із товаришами. Ходила вона по всьому домі й дізналася, що їздить чоловік на розбій. Куди втікати молодиці? Коли чує: їдуть! А в чоловіка кров на рукаві. Тільки діждалася наступного разу, що всі поїхали з дому, зараз вона щільно позачиняла все й пустилася бігти лісом. Усю ніч вона все йшла, коли це чує — за нею погоня, і все ближче та ближче. Вилізла на самий вершечок одного дерева і притаїлася. Чоловік почав мечем поміж гілля колоти. Поранив її, але не знайшов. Злізла вона, коли чоловік з товаришами зник. Довго вона бігла, зустріла старого козака на возі з сіном. А козак каже: "Лягай на возі, зарийся якнайглибше та тільки лежи тихо". Аж тут і погоня надбігає. Взяли сіна для коней, закурили. Але молодиці не знайшли. А старий козак поїхав далі і привіз молодицю до батькового двору.

VII

Маруся добре знала місцевість і незабаром вивела січовика в чистий степ. Згодом вони прийшли до людського житла, знайшли дві пари волів. Воли, виведені з загороди, пішли до воза високо накладеного сіном.

Маруся була невеличка, а серед безкрайого степу, коло величезного воза, запряженого дужими волами, поруч із велетенським січовиком вона здавалася ще дрібнішою, ще хрусткішою і ще більш безпомічною.

Маруся знайшла мамину хустку, зав'язалася, щоб виглядати бабою. Дівчинка знала шлях: просто до озерця, а коло озерця шлях поверне праворуч, і тоді видно буде хутір пана Книша, а за хутором уже вільна путь до Чигирини. Січовик боявся за дівчинку, бо тепер скрізь військо стоїть, скрізь вороги. Маруся сказала: "Я не боюся ворога, я тільки боюся невдачі!". Дівчинка мала вдавати, що везе сіно Книшеві. Коли приїдуть до Книша, дівчинка мала сказати: "Чудові руна у вас, хоч і неспілими жати, то добре!" Січовик зарився в купу сіна на возі, Маруся сіла за погонича, воли рушили.

По дорозі їх зупинила погоня, але Маруся спокійно відповіла, що вона Чабанова Данилова дочка, везе сіно на хутір Гони, до пана Книша. Ватага рушила, й під її вартою рушив Марусин віз.

Куди дівчина тільки й обертала свої очі, всюди бачила вона коло себе похмурі, зловіщі постаті, грубі, суворі обличчя.

Уже виступав хутір пана Книша. А офіцери дивувалися, що українські дівчата дуже мужні. Коли кров хлющить, земля дрижить, і січуться, і вмирають, а вони собі ходять поміж них та вибирують своїх, наче в саду ягоди.

Потім офіцери приставили до воза Івана, а самі поїхали, бо почули десь постріли. Маруся вгледіла якісь намети й шатра, а над ними стояли сувої чорного диму й вибухало полум'я. Було чути людський голос і стогін, жалібне ревіння худоби, й дитячий плач. Вона побачила село у полум'ї. А просто перед нею зеленів і пахнув хуторець пана Книша.

IX

Книш підійшов до воріт. Трохи похилий, простодушний дідок у сільському полотняному вбранні, в сорочці та широких штанях, у солом'яному брилі. Він впізнав Марусю. Почав говорити про їжу, і Іван став не таким суворим, пішов за господарем. Маруся заїхала в двір і теж пішла за ними, а за Марусею хлопчик Тарас. Дівчинка сказала: "Пане Книш! Яка чудова ярина у вас. Хоча б нестиглою жати, то все добре!". Маруся боялася, чи часом Книш не зрозумів нічого.

Ввійшли до хати з широкими лавами, із столом, застеленим білою скатеркою, з глиняною долівкою. Книш накривав стіл, ніби нічого не сталося. Хлопчик Тарас поглядав у вікно та рахував постріли, що ясно долітали до хутора. А Маруся сиділа на лаві.

Іван усе їв, а Книш сказав Тарасові піти підкинути волам сіна. Маруся побігла за хлопчиком. Перед цим Книш погладив її по голові, і дівчинці повернулась впевненість. А Іван вимагав викуп за сіно, Книш погодився.

Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

X

Маруся ходила коло воза, потім – по великому дворі, щоб не викликати підозри. Довго так ходила, поки в садку, за купою каміння, почула голос: "Спасибі, Марусю! Не бійся нічого, все гаразд!".

Марусине серце виповнилося радістю. Навіть Тарас здивувався, думаючи, може дід Книш щось їй таке дав гарне. І вони пішли у садок, і гуляли там, і рвали ягоди, і обмірковували всячину.

XI

А сонце тим часом височенько підбилося. У хаті спав нагодований пан Іван. Коли прокинувся, покликав господаря. Після сну Іван почувався не до ладу, боліла голова. Він нашвидкуруч випив горілки, взяв гроші і поїхав конем.

XII

Книш провів Івана і побачив дітей у саду. Привів їх до хати і пригостив варениками і коржами. Маруся все дивилася на обличчя Книша. Дід нагадав Тарасові, що треба подивитися на верші коло Великої Яруги. Хлопчик побіг з псом Рябком.

Маруся залилася наодинці з господарем. Замість лукаво-простодушного, добродушно-заклопотаного господарєвого обличчя перед нею блискотіли гострі, пронизливі, немов гострий кинджал, очі. Він сказав, що Марусин приятель хоче поговорити.

Він вийшов із хати надвір і спитав пса Ворона чи нема поблизу чужих. Переконавшись, що все гаразд, Книш увів Марусю в сіни, але, замість хатніх дверей, відчинив двері напроти, у комору, де було повно запасів і де було підземелля.

XIII

Маруся опинилась на споді глибокого льоху. Книш узяв її за руку й повів за собою. "А, Марусю малая, порадице вірная!" — почула голос січовика. Книш ще провів їх підземеллям, і сказав, що треба збиратися далі в путь. Книш приніс вбоге селянське вбрання, бороду, вуса і брови, торбу і бандуру. Маруся теж захотіла піти з січовиком. Вона не знала, куди далше йти, але готова піти, куди скажуть.

Маруся відкинула своє гарне убрання та жваво одягла старі й подерті дранки. Січовик сказав, що підуть до самого гетьмана. А Книша попросив розповісти, що тепер діється на Україні. Книш сказав, що часи тепер непевні. З одного боку москалі, з другого — ляхи, з третього — татари, а дома два гетьмани один на другого часник товчуть.

Січовик був уже готовий і взяв бандуру у Книша з рук. Ватаги, що проїжджали повз хутір, бачили поважного бандуриста, що сидів на призьбі під хатою пана Книша, котрий смиренно слухав спів.

XIV

Смерком бандурист із своєю поводитаркою були вже коло військового табору недалеко від річки.

У таборі було дуже тихо. Бандуриста загледіли здалеку, але він поволі наближався до самого табору й через те ніякої ненависті чи обережності не викликав. Поява його для багатьох була приємна: усі слухали, як він грав. Чоловіки кликали дівчину, давали милостиню. Кобзар співав:

Ой ти ремезо, ой ти ремезонько,
Да не мости гнізда да понад Десною!
Бо вода в Десні щодня прибуває,
Вона твоїх діток да позатопляє!
Один поранений солдат промовив:
— Ой, жили з мене тягнуть!
Зажурилась Україна,
Що нігде прожити,
Витоптала орда кіньми
Маленькі діти.
Що малії витоптала,
Старії побила,
Молодую челядоньку
У полон забрала!

Якийсь вусатий солдат спочатку слухав співи, потім одійшов далі і по його загартованому обличчю потекли рясні гарячі сльози.

Чимало жартівливих пісень іще співав бандурист на потіху воякам. А потім пішов

далі.

XV

Уже зорі засвітилися на небі, а січовик із Марусею все йшли степом. Не говорили. Згодом побачили в імлі вогні, а скоро вирисувалися й темні обриси мурів та будинків. Хмуρο й понуро виглядало це місто, не було чути гамору, хо співали солов'ї. Підійшли до гетьманової хати. Маруся і січовик поклонилися гетьманові. Січовик сказав: "Запорожці звеліли низенько уклонитися вельможному пану гетьманові". Всі троє пішли у світлицю гетьмана. Січовик попросив за Марусю, яка втомилася. Гетьман дав персидський килим, жупан, і січовик постелив Марусі, щоб спала.

Але спати дівчина не могла; сон її зовсім не брав. Гетьман і січовик стиха розмовляли. Вона довго прислухалася до цієї розмови, але втома взяла своє, очі її одразу склепилися, і вона заснула.

XVI

Маруся і спала, і чула все довкола. Їй ввижався батьківський хутір, запашний вишневий садок, знайомі рідні обличчя. Коли прокинулася, побачила, що січовик сидів, обпершися об стіл. Пан гетьман стояв посеред хати.

У гетьмана палали очі. Гетьман говорив, що згоди нема, підмоги нема, бачить, який кінець буде. Раптом упав на ослін коло столу, простягнув руки на стіл і припав до них головою. Згодом гетьман встав, узяв каламар, перо та папір, переніс на стіл. Важкий, мабуть, був цей лист, і тяжко йому було писати. Потім лист січовик сховав під підкладку у шапці. Гетьман говорив: "Він продасть нас".

Потім січовик і Маруся рушили далі у дорогу, щоб доставити листа. У місті зустріли величезного чоловіка, який попросив бандуриста-січовика заграги. Бандурист тихенько заграва на бандурі й тихо заспівав:

Ой послушайте, ой повидайте,

Що на Вкраїні постало:

Під могилою під Сорокою

Множество ляхів пропало.

XVII

За два тижні після побачення з паном гетьманом, тихого, чудового вечора, старий бандурист із своїм поводитарем нешвидко наближались до спаленого селища. Подорожні були змучені. Перед ними чорніли обгорілі хати та садочки, здалека курілись села та хутори.

Вони стали біля криниці і напилися води. Із торби добули окраєць хліба, кілька свіжих огірків, торбинку з сіллю. На сколоченій воді Маруся побачила плетеницю з зеленого барвінку. Це її дуже вразило. Січовик витягнув з води барвінок, і Маруся зробила собі вінок.

Вони рушили далі, уже недалеко, скоро буде могила Наддніпрянка. Коли прийшли на могилу, то побачили з неї Дніпро. Долітало рокотання води знизу і дзвінке шелестіння очерету.

Бандурист заграва. Раптом десь недалеко в очеретах кигикнула чайка. Очі

бандуриста блиснули ясніше, і знову залунав над рікою спів:

Та немає гірше так нікому,

Як бурлаці молодому;

Гей, гей, як бурлаці молодому!

З того боку, де кигикала чайка, з комишів вплив вузький човник. На ньому був плавець у високій шапці. Січовик і Маруся хутко спустилися з могили й опинилися біля самої ріки, де вже стояв добродушний хуторянин, пан Книш, котрий мав переправити подорожніх через ріку. Човен хутко зсунувся на воду й помчав темним Дніпром.

XVIII

Дуже гарно пливти великою рікою літньої теплої ночі!

Зорі горять над вами й під вами зорі і місяць. Книш і січовик розмовляли. Січовик говорив, що гетьман написав листа, і не легко було йому писати. Марусю поклали спати у човні. Січовик почав розказувати їй казку. Раптом Маруся побачила двох чоловіків у свитах та високих шапках, що дожидалися човна. Маруся впізнала постаті Семена Ворошило та Андрія Крука. Вони були невеселі.

Обличчя козаків були помітно похмурі, а очі не те, щоб уникали зустрічі з прибулими приятелями, але якось або розбігалися, або ховалися. Андрій Крук дав Марусі посилку від матері.

Чоловіки говорили про раду, про Самуся, про те, що в суботу знову рада має бути. Семен Ворошило говорив, що треба чекати звісток від Бруя та від Попика. Поки велась ця розмова, Книш розпалив вогонь та приготував куліш. Маруся сиділа зажурена. І січовик вирішив розказав їй казку, як рак по воду ходив сім літ, а на восьмий прийшов, почав перелазити через хатній поріг та й розлив.

Маруся розсміялася, Книш теж, але Андрій Крук та Семен Ворошило сиділи так чинно, як сидять тільки засватані попівни.

Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

XIX

Через три дні була неділя. У Гадячі в соборі зібралося вже чимало православних і, доходяючи утрени, балакали поміж собою про різні житейські діла. Тут був і бандурист з Марусею.

Одностайну тишу перервали два прибулі молоді козаки. Козаки сказали, що прибуде гетьман з жінкою і гетьманського братчика жінка Мехтодіївна, що усе по її робиться. Люди обговорювали Мехтодіївну, котра прибирається, як проста молодиця, все сама вміє і все сама робить. Говорили, що до гетьмана приїздили московські гості. Прийшов отець Михаїл. У нього була поважна постава, строге обличчя, але з лагідним та ласкавим виразом. Його сильно шанували парафіяни.

Бандурист теж підійшов під благословення і підвів свого поводитаря. Коли бандурист сказав: "Носіть тягарі друг друга. Одною рукою вузлика не зав'яжеш", то отець Михаїл не те, щоб стрепенувся, а якось особливо пильно зазирнув йому в очі.

Вони розговорилися. А на запитання отця, які жита, Бандурист відповів: "Такі жита, що хоч зеленими жати, то можна".

Прийшли пан гетьман та пані гетьманша. Вони велично, як два важкі човни, проплили насередину церкви. Гетьман був сумний. Прийшла і братчиха. Бандурист звернув очі на братчиху. Вона згубила хустину і Маруся подала їй червону хустку. Братчиха подякувала. Знати було, що нерви в неї були міцні, що вона не здригнеться від якої-будь несподіванки, не крикне від жодного переляку або здивування. Братчиха заговорила до Марусі та запросила їх з бандуристом на гетьманський двір.

Почалася заутреня.

XX

День був душний та жаркий. Пан гетьман розмовляв з московським боярином із русявою бородою. Гетьман говорив, що буде буря. Кожне слово гетьман вимовляв якимось мляво, знехотя, померхлі очі його зверталися кудись у далечінь, у нього була якась внутрішня тривога та втома. Московський боярин був жвавий, в'юнкий та безжурний.

Покволом до них наближався старий бандурист із засмаленою дівчиною у вінку із свіжих квіток. Мляве байдуже обличчя гетьмана відразу спалахнуло, потім поблідло, й губи трохи затремтіли. Він глянув на московського боярина, немов жадаючи вчитати на його обличчі, чи не закралося йому в душу яке підозріння.

Але обличчя московського боярина нічого не виявляло. Пан гетьман обернув очі до прибулих, запросив утомленого бандуриста до їжі.

Бандурист сів на сходах, у кутку рундука, й опинився геть у затінку. Пан гетьман сказав старцеві надіти шапку. Московський боярин дивився на дівчинку.

Бандура заграла й почувся спів: "Ой раю пресвітлий, ой раю прекрасний!". Вийшла гетьманша та пані братчиха, які тихенько примостилися оддалік й стали слухати псалми. Жінки були різними: гетьманша мала ніби довгу скуку і сум, а братчиха визначалася спокоєм, який міг обернутися бурею.

Маруся дивилася на московського боярина недовірливо, вона не хотіла відповідати на питання. Потім боярин попросив подивитися на бандуру і сів біля старця. Вихваляючи бандуру, він дивився однак не на неї, а просто в лице її хазяїна. Але бандурист нітрохи не змішався від пильного боярського погляду. Бандурист питав, чи не знає боярин Семена Бруя – височенного діда, сліпого на одне око. Потім старець сказав: "У святому письмі сказано: "Нема такого тайного діла, щоб воно, раніш чи пізніш, не виявилось", — а все-таки, ми, грішні (я не про вас це, добродію, говорю), доволі коїмо всяких потайних фіглів! Але коли не на цьому, то на тому світі за всякий лихий вчинок віддасться належна відплата!".

Боярина, ніби з гульні та нудьги, дуже зацікавив мандрівний бандурист. А гетьман звертав благальні очі на пані братчиху й, одержавши на свої десять розгублених поглядів один, що одразу заспокоював його, тихенько зітхав, тер лоба рукою та намагався виглядати, як подобає гетьманові. Раптом братчиха встала і направила в садок, тому боярин мусив встати зі сходів. Боярин ще запитав бандуриста, чи був він у Чигирині. Старець відповів, що зараз туди важко потрапити, бо усюди військо, ляхи,

татари. Бандурист навіть розповів історію, як з погорілих хуторів усю худобу загнали в степ, і худоба ця здичавіла та одного разу мало не до смерті налякала старця. Марусі боярин подав кілька мідяків.

З глибу саду донісся спів. М'який, низький голос співав української пісні:

Тиха вода береги понімає,

Великий пан до мене прибуває.

А у мене думу,

Як на морі шуму...

Трусонувши своїми пишними кучерями, боярин зник.

XXI

Маруся і січовик ішли далі. Дівчинка втомилася, і січовик поніс її на руках, хоч вона не хотіла його обтяжувати.

Почало смеркати. Дорога вилясала то через поля, то по невеличких гайках. Січовик зупинився. Невимовно м'яким був вираз його загартованого негодами і суворим життям обличчя, коли він показав дівчинці, оксамитні чашечки синіх васильків та малинового куколю, що миготів між житом. Чоловік рвав квіти і вони плели віночок для Марусі. Дівчинка заплакала, бо сумувала за домом.

Вони взялися за руки й пішли далі. Примандрували у ліс, де мали заночувати. Там були страшні хащі. Але вони вибралися на таке місце, де можна було вільно стати та сісти. Там ріс великий дуб, а ще стояв сухий пеньок, на якому лежала гілка калини, зовсім свіжа. Та Маруся зовсім не подала ніякого здивування. Це сподобалося січовику. А потім він сказав "Пугу", на яке відкликнулись інші "Пугу!". Січовик сказав, що відійде, а дівчинка щоб не сумувала.

Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

XXII

Маруся прислухалася й замислилася: стільки несподіваного й таємничого трапилося з нею останнього часу, стільки було неясного та незрозумілого.

Дивна лісова тиша та прохолода освіжали й ніжили її. В лісі поволі смеркало. Дівчинка хвилювалася, бо січовика не було.

Раптом почувся постріл, один, другий. Зразу вона часто вставала, ходила, потім, зморена хвилюванням, лишилася під дубом, немов скам'яніла.

Раптом гілля відхилилося, і з'явилося знайоме обличчя. Січовик дав їй червону хустку, сказав, що виведе на шлях, котрим повинна дійти у гай, а там зустріне чоловіка, який скаже: "Помагай боже, Марусю!". Вона повинна відповісти "Боже поможи!". Січовик прилягав плечем до дерева, був блідий. Прийшов і його друг Іван.

Коли вийшли з лісу, побачили поля і польову дорогу, яка перетинала два невеличкі гаї. Далі Маруся мала йти сама у хустці, такий, як тоді у пані братчихи. Маруся взяла хустку, думала йти, але тихо скрикнула й стала. У січовика була кров. Іван підхопив його. Січовик сказав: "Іди, моя ясочко... йди... зав'яжи хусткою голову". Почулися, один

за одним, три постріли. Січовик сказав йти і хотів погладити дівчинку по голівці, але рука не звелася.

Маруся пішла, оглянувшись два рази. Ось перший гай, от знову поля, ось і місток за гаєм.

Хтось ніби женеться, прудко женеться. Треба поглянути, звідки й хто. Схожий ніби на татарина. Вирішила сховатися в очерет.

Але почувся постріл, і червона хустка зачервоніла на чорнім шляху. Неситий татарин не поласився її зняти і знову погнав далі.

Коли все втихло, із гаю, вийшов якийсь селянин і, йдучи мимо, нахилився, обернувшись до себе помертвіле дитяче личко і промовив: "Ні, вже не оживеш!". Він зняв червону хустку і пішов далі своєю дорогою.

Давним-давно це все діялося, але й досі ще невеличка могила, поблизу тих країв, прозивається "Дівоча".

Кажуть теж, що могилу цю висипав сам, своїми руками, якийсь запорожець.

Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.